

אני האחר

מדי חג, פעמיים, שלוש פעמים בשנה, מופיעים עשרות עמודי מוספים לספרות. מוספים עשירים, צבעוניים, חגיגיים, מקושטי עיטורים יפים להפליא. וסופריהחגים הקבועים תפסו גם הפעם את מקומם הקבוע — כמדי חג. עמודים עמודים, שירה וסיפורת, מאמר ומסה. והכל על רמה. אין דבר ש"שובר" את השורה. הכל כפי שצריך להחיות. עשיר ורווה ושבע ומתוק וטוב...

קצף "אוטובוס הדמים שכחת? לא, לא שכחתי, תי, הוא, הוא תקוע בי עד מחנק, ואין, פשוט אין מעשה שתרגיע ותשתיק את הזוועה... לא משום שיד הדמיון אינה משגת ולא משום שחלש ורגשן אני, אלא משום שאני אחר! האם אני בא למישהו בטענות, לא. לא עלי לשפוט אם צריך היה, או לא צריך היה ללכת ללבנון... אבל אני יכול לשאת את יפי הביטוי, הפרחים על הדש, שביעות הרצון המגהקת. השמנוניות המכסה את חיינו. אין אני בא לדרוש מן הספרות והאמנות בכלל שתתן ביטוי למלחמה הקטנה הזאת. הרי כמות, הקווא, יודע אני שאין טעם לבוא בדרישות ותביעות לספרות ולאמנות. היא, יש לה חוקים משלה. נותנת או לא נותנת. בכוח לא תקח! אבל אני מגלה לפתע שהלסתות והשיניים של חברי הסופרים לא כואבות כלל וכלל, כי אין הם חורקים שן. זה מצביע על גידולי שומן מסויימים המכסים את המצפון. ואני, אני לא דואג לא להם ולא למצפונם. הסופרים כשלעצמם לא מעדיקים אותי. אבל יום אחד, כאשר כאן יתעורר עם בריא ונבון, כלומר עם רגיל — הוא ישאל עקאלות לגבי התקופה שלנו ולא יהיו תשובות. ולכן, אני בטוח אם ניתן להשתמש בפרפרזה של פושקין ולומר: "על חורבות הזמן הזה יחרטו אז את שמותינו". אני חושש שלא.

זיוה רון: חתול על כסא

משורר שקם לתחייה ולדיסלב שלנגר: מה שקראתי באזני המתים

בימים אלה נפל לידי ספר צנום, רובו שירה, מקצתו פרוזה. הספר ניתן לי ע"י ידידה, סופרת שביקרה זה עתה בפולין ושבה כשהספר עמה. שמו של הספר מופיע בראש הרשימה הזאת וכן שם מחברו. בקוראי את שם הספר הזה עבר זרם מחריד בעצמותי.

ולדיסלב שלנגר היה עד היום הזה שם עלום בישראל וכמעט עלום בפולין. איש אינו יודע בן כמה היה במותו. הצליחו לקבוע שהתאריך ה' משוער של מותו הוא חודש אפריל 1943, כלומר, האיש מת בעיצומו של המרד בגיטו. כן ניתן לקבוע על פי עדותו השירית, שהוא נטל חלק בימיה הראשונים של המלחמה כחייל המגן על וארשה. ועוד ידוע לנו, שבימי הכיבוש הנאצי, בתוך כתלי הגיטו, הוא פירסם שתי אסופות שירים במכוונת כתיבה. לפי עדות עצמית ועדותו של עמנואל רינגלבלום, ההיסטוריון הנוודע, היה שלנגר הרוח החיה של התיאטרון הספרותי בגיטו ורשה. מעל קרשי התיאטרון הזה נהג לקרוא משיריו באוזני החיים והמתים גם יחד. שיריו הסאטיריים היו שנונים ועוקצניים ומרים עד מאד, הוא כוונם לגרמנים אך לא פסח גם על גלויים מסויימים בקרב יהודי הגיטו...

שירתו הלירית, זו המקובצת בספר אינה אלא רמז לשירתו שהלכה לאיבוד ושחוקרים לא הצליחו עד היום הזה לאתרה... אך די גם במה שנמצא ופירסם כדי לאתרה... משורר עז ביטוי משורר הבורח מכל ספרותיות נדושה. שיריו הם עדות מזעזעת ונאמנה ביותר על מה שעבר על תאנשים. הללו שהלכו על פי תהום המוות, כבר הריחו את ריח הגו וחשואות חום האש ועדיין נאחזו באחיות יאוש במה שנדמה היה להם — שהם החיים.

שיר אחד, לא הטוב מבין שיריו, אלא התרגום יותר, ניתן כאן, השיר ניתן ללא ניקוד כי ממש סמוך להופעת הגליון הזה נמסר לי הספר. לא ניתן היה לסדר את השיר בניקוד מבלי לעכב את הופעת הגליון. בעתיד הקרוב ביותר, אולי כבר בגליונו הבא, נביא תרגומים מכתבתו של ולדיסלב שלנגר, משורר שקם לתחייה.

י.ב. סדנה לכתיבה יוצרת שירה פרטים והרשמה בטלפון: 03283812 בימים א'—ה' בין השעות 17—16

ולדיסלב שלנגר

שני אדונים בשלג

שלג סמיך ורע נופל וחודר, תופר צוארון לי בצמר לבן-מתולתל, שניים עומדים ברחוב הריק יהודי שעובד — החייל.

אין לך בית, גם לי אין בית, הזמן מכביד על חיינו כמו סלע קודר, כמה מפריד בינינו, פחד לחשוב, עכשיו רק השלג הוא המחבר...

אני בגללך לא אזוז, אף לא צעד, אך אתה, גם לך ברירה אין, מי כאן משנינו שומר ונשמר? ... אולי השלישי את השניים...

מדיך יפים, מודה ומתוודה. איך אשתווה לפאר המדים, אך מה לעשות אם השלג נופל על חייל מפואר ועל סתם יהודי...

השלג נופל עלי ועלך... ובו מין שקט לבן ואושר. יחד נביט מבעד למסך הנופל על האור הרחוק שם בחושיך.

הבט במעשי? הבט במעשיך? לשם מה זה נחוץ ולמה? בן-אדם, השלג נופל כל כך הרבה זמן... בוא נפרד, הביתה נלך, אנא.

הסופר המצרי יוסוף אדרים על מחקריו של ששון סומך

בשבועון הקאהירי "רוז אל-יוסף" מיום 23 בינואר 1978 מובא ראיון עם הסופר המצרי הנוודע ד"ר יוסוף אדרים. בראיון זה מביע אדרים את דעתו על הספר עולמו של יוסוף אדרים שפורסם בתל-אביב בשנת 1976 על-ידי פרופ' ששון סומך, ראש החוג לשפה ולספרות ערבית באוניברסיטת תל-אביב. הספר יצא לאור בערבית ע"י בית ההוצאה הערבי, וכלל מבחר סיפורים קצרים, המייצגים את מכלול יצירתו של הסופר, וכן מבוא כללי מאת פרופ' סומך על יצירתו של אדרים.

על מבוא זה אומר אדרים: "ניתוחו [של סומך] מגיע לרמה מדהימה של חזרה אל מהות יצירתי. הוא העלה מתוך הסיפורים האלה את הפילוסופיה ואת ראיית-העור לם שלי. ואפילו בבואו לדון על הלשון שבה אני משתמש בכתבתי קלע בדייקנות אל אשר רציתי אני לומר".

לקורא הישראלי ידועות אך מקצת יצירותיו של אדרים. בשנת 1969 הופיעה בהוצאת הקיבוץ המאוחד אסופה מסיפוריו של הסופר (בתרגומו של טוביה שמוש) בשם "שייך עלי מאיים". כמו כן הופיעו מספר סיפורים מפרי עטו בכתבי-עת עבריים שונים (כגון הסיפור המופלא "הרפובליקה של פרחאת" בתרגומו של ש' רגולנט, שהופיע ב"קשת" מ"א, אביב 1970). בחוברות הקרובות של "עתון 77" נשתדל להדפיס משהו משל אדרים ועליו.

זאב! זאב! והכבשה...

בלהט הוויכוחים על עצמאות רשות-השידור, או עצמאות שדרניה, ועל קיומה או אי-קיומה של "מאפייה שמאלנית" בתרבות-בכלל ובטלוויזיה-בפרט ("מאפייה" האמורה לכלול, לפי הגיון-מחפשיה, גם שמות-משפחה לא-שמאליים למהד-רין, כגון אחימאיר ושטרן) — יש ונשכחות כמה אמיתות לא-נעימות ומביכות-במקצת, כגון: כלום לא מן הנמנע הוא שקיימות, בתחומים אלה של תקשורת, תרבות ואמנות, מעין-קבוצות מאפיוניות, שקירבתן לשמאלנות כמוה כקירבתן לתכונות הסובלנות, הענווה, הפתיחות, המקוריות והכשרון — וכל חפצן בטאראאם-הוויכוח הציבורי הוא להבטיח לעצמן גם להבא את חלקת אלוהים הקטנה שלהן, ולזכות בעוד נתח של פרסומת בנוסח איברי מסדר הגריל על ה-באריקאדות?

ועוד תמיהה אחת: רבים נפשם מתקוממת ל-משמע דבריהם של כמה מחברי מליאת והנהלת רשות-השידור החדשים. אלה דברים שאין להקל בהם ראש. בדיבורים מתחסדים ומגוחכים שכא-

לה, הנשמעים ממש-מופרכים מהיותם מנוגדים לשכל-הישר — החל תהליך של סתימת-פיות גם במדינות יותר תרבותיות מאיתנו. אך האם משום כך עלינו להשלים או להגן על החובבנות, השיעמום, אוזלת-היד והדלות המחשבתית, ש-מאפיינים לצערנו חלק כה ניכר מתוכניותיה של הטלוויזיה הישראלית, בעיקר בתחומי בידור, דת, תרבות, אמנות ודיון והתמודדות עם שאלות הזמן והמקום? — "אני מתנגד בכל נפשי לדעתך אך אילחם בכל כוחי על זכותך להשמיעה", כך ראה הוגה-הדעות הצרפתי את מהותה של חירות-הביטוי, וכך על מליאת והני-הלת רשות-השידור לראות את תפקידה, ללא שום הכוונה-מראש, ומתוך סובלנות עילאית.

אך על הפקות שמאחוריהן מסתתרים רשלנות, בינוניות, אינטריגות וחוסר-כישרון — קשה ל-הגן, מכל צד שהוא; וגם טפשי יהא לצעוק: "זאב! זאב!" כאשר הזאב אמנם ישנו, אך אין בסביבה שום כבשה טובה שעלולה להיטרף אלא רק דחליל-כבשה עשוי סמרטוטים-וצמר.

א.ב.ע.

החסתדרות הכללית של העובדים בא"י • מערכת עתון 77 המרכז לתרבות לחינוך • צוותא לתרבות מתקדמת

רב שיח:

התרבות, הספרות, ותנועת העבודה בהשתתפות אנשי רוח בתחום הספרות וההגות

מועדון צוותא, יום ד' 31.5.78 בשעה 9.30 בערב

השפעת הכלכלה על הספרות

כדי לא לפגר, חס ושלום, אחרי כלל ישראל, גם אנו מעלים את מחיר המנוי השנתי ל-70 ל"י, את הגליון הבודד והרגיל — ל-12 ל"י. גליון מוגדל ומיוחד יעלה מהיום 16 ל"י. אנו מקווים שלא בקרוב נשוב על הגירסה הנ"ל. המע'

עתון 77

לכ' ת.ד. 16452, ת"א הנני מבקש להיות מנוי על עתונכם. שם ומשפחה

כתובת טל'

מצורף בזה צ'ק על סך — 70 ל"י (שבעים), המשוך על בנק

חתימה

תאריך